

حوزه علمیه خراسان والگوی اسلامی ایرانی پیشرفت حوزه هنوز پای کار نیامده!

گفت‌وگو با دکتر صادق واعظ‌زاده عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی

صادق واعظ‌زاده، گرچه تحصیلاتش را در رشته برق تا دریافت دکترا از دانشگاه‌های کانادا ادامه داده و در این رشته به مرتبه استادی دانشگاه تهران نیز رسیده است، اما علاقه‌مندی او به مطالعه مدیریت راهبردی فناوری باعث شد تا با سیاست‌گذاری علم و فناوری شناخته شود. فرزند آیت‌الله واعظ‌زاده خراسانی که به قول خودش سنخیت زیادی با حوزه علمیه دارد، تعصب مثبتی هم به مشهد و خراسان دارد و با وجود اذعان به تندمزاجی هم‌شهریانش، معتقد است که خداوند سخت‌کوشی فکری و تیزهوشی را در این خطه قرار داده است. او اولین معاون علمی رئیس‌جمهور ایران بوده و هم‌اکنون علاوه بر عضویت حقیقی در شورای عالی انقلاب فرهنگی و مجمع تشخیص مصلحت نظام، ریاست مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت را نیز بر عهده دارد.

شکل مفهومی الگوی پیشرفت

الگوی ایرانی-اسلامی پیشرفت، مطابق یک منطق روشن که در جریان بحث‌های مفصل تعیین شده است، دارای چهار عرصه است: فکر، علم، معنویت و زندگی. سه عرصه اول، عرصه‌های مستقلی هستند، اما در واقع ارکان عرصه زندگی هستند. از نظر ما معنویت اساس زندگی است و فکر نیز اساسی‌تر از دانش است. عرصه زندگی بر این ارکان استوار است و فکر و معنویت بر مبنای اسلامی استوارند. این مکتب است که بر معنویت و تفکر و حتی باواسطه، بر علم هم مسلط است.

بنابراین اگر بخواهیم به صورت ایستا نگاه کنیم، مبنای‌ای مثل مبدأ، معاد، امامت و از این قبیل وجود دارد که زیربنای ارکان زندگی را تشکیل می‌دهند. این شکل مفهومی را با استفاده از بیانات رهبری در نظر گرفتیم و بخش‌های مختلف مبنای و ارکان در عرصه زندگی را به اجزایش تقسیم کردیم و در هر قسمت هم برنامه‌ریزی کردیم که کار خاصی انجام شود. البته باید روش پویا و دینامیکی را تصور کرد که رهبری هم

مبنای عمومی مثل مبدأ و معاد و امامت؛ و چه مبنای خاص بخش‌های مختلف؛ مثل مبنای خاص اقتصاد، مبنای علم و غیره وجود دارد. این بخش‌های مختلف را ۲۸ قسمت و برای هر کدام یک حلقه فکری با عنوان اندیشکده درست کرده‌ایم. مبنای این‌ها هم عمدتاً یا کاملاً مبتنی بر منابع و علوم اسلامی است؛ هر چند از تجربه بشری هم استفاده می‌شود، اما مسلمان نباید چیزی منفی با اسلام داشته باشیم.

این مبنای عمومی و خاص، باید یک نظام مبنای را تشکیل دهد که خود بر دو قسم هستند: نظری و عملی. مبنای نظری باید از معارف و کلام و فلسفه بیرون بیاید و مبنای عملی هم در فقه و حقوق اسلامی وجود دارد. بنابراین حلقه‌ای به نام اندیشکده مبنای ایجاد کرده‌ایم که همان مبنای را تولید کند و یک اندیشکده نیز به نام فقه و علوم اسلامی ایجاد شده که فقه و بعضی حقوق‌دانان آشنا با حقوق اسلامی عضو آن هستند؛ اما گرایش اصلی این دو اندیشکده حوزوی است و بزرگان روحانی در آن‌جا عضویت دارند.

ما برای پیشرفت، تقریباً به یک تعریف اجماعی رسیده‌ایم؛ یک حرکت و صیوریت و تحول اجتماعی. اگر چنین باشد، بخش زیادی از آن خودش انجام می‌شود و از بیرون قابل

در صحبت اخیرشان گفتند؛ یعنی مثل گیاهی که در حال رشد است و همه اجزایش باهم رشد می‌کند؛ نه این که ابتدا تنه‌اش را طراحی کنند و بگذارند و بعد شاخه‌هایش را!! الگو را به این صورت پویا هم می‌شود دید؛ اما به صورت ایستا هم راحت‌تر است و هم قابل مهندسی. فرایند شکل‌گیری را هم الگوی پویا و ارگانیک می‌تواند نشان دهد.

مبنای الگو و نقش حوزه‌های علمیه

در همین الگوی ایستا، نقش حوزه‌ها خیلی روشن است؛ چرا که مبنای الگو که همان مبنای اسلامی است، باید از دین بیرون بیاید و این انتظاری است که حوزه‌های علمیه به آن بپردازند و مبنای اسلامی را تعیین کنند؛ چه

هدایت نیست. یعنی پیرو سنت‌ها و قوانینی که خداوند مقرر کرده پیش می‌رود؛ پس ما برای شناخت این سنت‌ها، اندیشکده سنت‌های الهی را ایجاد کرده‌ایم، یعنی همان چیزی که جامعه‌شناسان به دنبالش هستند. این سنت‌ها در کتاب و سنت به روشنی آمده است و کارهایی هم شده که کم‌تر تحت این عنوان بوده و آیین اجتماعی اسلام را شاید عرب‌ها بیش از ما کار کرده‌اند. بزرگوارانی در قم کار کرده‌اند؛ منتها برای فعالیت متمرکز، آن را بر عهده دانشگاه امام صادق (ع) گذاشتیم. مبنای را به مؤسسه فرهنگ و اندیشه اسلامی با مدیریت جناب آقای رشاد واگذار کردیم و چشم‌انداز را به یک مؤسسه حوزوی دیگر و هنوز هم از مؤسسات حوزوی برای یاری استمداد می‌کنیم.

نقش حوزه علمیه خراسان

جا دارد حوزه علمیه خراسان یکی از قسمت‌های اساسی را تقبل کنند؛ پیشنهادهایی را ارائه کنند و پژوهش‌های لازم را انجام دهند. پژوهش‌هایشان را بدون کنند، به صورت سیاست‌ها و سندهایی درآورند تا در این‌جا بحث و بررسی شود و با حضور خودشان تکمیل شود. بنابراین در قسمت‌های اساسی الگو، اصل کار بر عهده حوزه‌هاست و در بقیه بخش‌ها نیز حوزه‌های ما در علوم انسانی جدید، مطالعاتی دارند؛ واقعاً فضایی روشنی در نسل جدید داریم که کاملاً کار و مطالعه کرده‌اند و نظریات غربی را به خوبی فهمیده و نقد و اضافه هم کرده‌اند و گاه پیشنهاد جایگزین هم داده‌اند. قلم‌های خیلی خوبی هم دارند که البته دنیا آن‌ها را نشناخته و باید بدانند که در حوزه قم یا مشهد چه خبر است. بنابراین

در اندیشکده علم، علمای درجه یک علوم پایه را آورده‌ایم و با فضایی حوزوی، بحث‌های جدی و صادقانه‌ای شکل می‌گیرد که بی‌سابقه است و امیدواریم برای هر دو طرف مفید باشد.

حوزه هنوز پای کار نیامده و این مطالبه‌ای است که ما از حوزویان داریم. ورود دانشگاه خیلی بیشتر بوده... حوزه خراسان اکنون هم انگیزه دارد و هم استقلال؛ بنابراین نباید درنگ کرد...